

*Katolícky
mesačník*

3

1989

SLUŽOBNÍK

Jozef považoval svoju právomoc hlavy rodiny za službu. Z celej duše chcel nie ovládať iných, ale slúžiť im.

Duch svätý, ktorý Jozefa osobitne pripravil na jeho úlohu v nazaretskej rodine tým, že dopredu zladil jeho dušu s dušou Márie a Ježiša, nezabudol mu hlboko vtlačiť tento ideál, vdychnuť mu zvláštnu záľubu v postoji služobníka. Týmto postojom sa naozaj vyznamenávajú Panna Mária a Spasiteľ.

Jozef musel byť služobníkom, aby sa mohol stať manželom tej, ktorá pri zvestovaní povedala: "Hľa, služobnica Pána." /Lk 1, 38/ Tento spôsob prijatia dôstojnosti Mesiášovej matky bol charakteristický pre ono zmýšľanie: vo svojich vzťahoch k Bohu chcela Mária zotrvať v postoji služobnice. Konala tak nie v ťuchu bázne, ale lásky, aby plne prijala božské zalúbenie. Ako by mohol mať Jozef dušu, ktorá harmonizuje s Máriinou dušou, keby tiež nebol takto zmýšľal? Zaiste uhadneme, že Mária sa chcela stať služobnicou svojho manžela, ako to nakoniec bolo v Izraeli zvykom. Ale pre zásadný súlad oboch duší bola potrebná spoločná túžba slúžiť Bohu, pokorne a dokonale plniť Božiu vôľu alebo len Božie želanie. To bola spoločná túžba, ktorá ich mala navzájom zjednotiť. Spojenie sa okrem toho prehýbilo ešte tým, že hoci bol Jozef hlavou rodiny, chcel byť svojím spôsobom služobníkom svojej manželky. Ponúkol jej pomoc pozornej a ochotnej oddanosti.

Jean Gallot, Svätý Jozef

Z o b s a h u :

- Z domova: Posolstvo kard. Tomáška
Biskupovi Korcovi k 65. narodeninám
Výzva kňazov košickej diecézy
Svätci roku 1989 v českých zemiach
Stanovisko Tbr. Zvěřinu k různym aktuálním otázkam
- Zo sveta: O tzv. Kolínskej deklarácii
Správy z Vatikánu, ZSSR, Maďarska, Rumunska, Egypta
- K štúdiu: Výňatky zo záverečného dokumentu viedenskej konferencie

VEĽKÁ NOC

Teraz opäť prišla jar. Umyla pošmúrnu tvár zimy, v jasných slnečných paprskoch žiari a dodáva novú krásu horám i údoliam, lesom a hájom. Pastier vyvádza stádo na pučiacu zelen, jahniatka poskakujú na neohrabaných nežných nôžkach okolo svojich matiek a veselo sa pasú. V záhradách sa skvejú kvety a lúky vydychujú vôňu pestrých kvetín. Ešte tisíckrát viac by bolo možno povedať na chválu tejto ročnej doby, tak bohatej na kvety.

Ale máme velebiť jar len pre jej kvety? Čo ju činí hodnejšou chvály než ostatné ročné obdobia, je predsa toto: spolu so svetom prírody sa obnovuje teraz i prirodzenosť človeka. Lebo jarné obdobie nám prináša zmŕtvychvstanie nášho Spasiteľa, skrze ktorého my všetci sme menení k novému životu. On obnovil celú ľudskú prirodzenosť a daroval jej opäť pôvodnú krásu. Dal nám duchovnú jar. Jarná doba je vhodná na oslavu Paschy ako žiadna iná. Lebo na jari ako v obraze sa odráža symbol moci zmŕtvychvstania nášho Pána.

Z veľkonočných listov sv. Cyrila Alexandrijského

VEĽKONOČNÝ POKOJ, RADOSŤ A OPTIMIZMUS ČITATEĽOM ŽELÁ

R E D A K C I A

ROKOVANIE ČSSR - VATIKÁN

Sv.Stolica a ČSSR považujú zdokonaľovanie vzájomných stykov za žiadúce, vyhlásil Joaquín Navarro, riaditeľ tlačovej kancelárie Sv. Stolice na záver 5-denného rokovania zástupcov oboch strán v Ríme 20.1.1989. Ing.Vladimír Janků, námestník ministra a riaditeľ Sekretariátu ČSSR pre cirkevné záležitosti, bol v Ríme v čase od 16. do 20.januára a stretol sa s Mons.Fr.Colasuonnom, apoštolským nunciom so zvláštnymi úlohami. Navarro vyhlásil, že "neišlo o oficiálne stretnutie, ale o rozhovory informatívneho a ujasňujúceho charakteru". Pri rozhovoroch ing.Janků okrem iného vyslovil výhrady k niektorým vysielaniam Vatikánskeho rádia; zo strany Sv.Stolice bolo zdôraznené želanie dospieť pomocou korektného dialógu a dobrej vôle k riešeniu otázok týkajúcich sa katolíckej cirkvi v ČSSR a najmä menovania biskupov.

STRETNUTIE S VEDÚCIMI CIRKEVNÝCH SEKRETARIÁTOV

1.februára sa uskutočnil rozhovor katolíckych biskupov a ordinárov z Čiech, Moravy a Slovenska /bez kardinála Tomáška/ s cirkevnými tajomníkmi od krajských až po námestníka ministra ing.Janků za prítomnosti činiteľov Pacem in terris.

Po referáte ing.Janků o rokovaní v Ríme, ako bolo popísané v tlačí, došlo na dva listy kardinála Tomáška o policajnom násilí na Václavskom námestí v týždni od 15.januára. Oficiálne podanie spochybnil jeden z prítomných poukazom na iné informácie, ktoré má od priamych svedkov.

Niektorí ordinári vyslovili otvorene sťažnosti na ťažkosti, ktoré majú pri ustanovovaní kňazov, a na ústrky detí z veriacich rodín v škole; hore sa hovorí inak, ako sa jedná dolu. Reprezentanti štátu vyzvali, aby postihnutí podávali na príslušné miesta sťažnosti, aby sa domohli svojich zákonných práv.

TELEGRAM Z ARMÉNSKA

Pravoslávny arménsky patriarcha Katholikos Vasken I. z Ečmiadzinu /Arménsko/ poslal kardinálovi Tomáškovi francúzsky telegram, ktorého preklad znie:

"Z plného srdca Vám ďakujeme za Váš vrelý sustrastný list, ktorý nás hlboko dojal a potešil v našej bolesti. Zbierku, ktorú cirkev u Vás z Vášho podnetu, Eminencia, zorganizovala ako pomoc pre našich postihnutých, veľmi oceňujeme. Je dôkazom kresťanskej lásky a tiež prejavom sympatie k cirkvi nášho národa.

Nech Vám to Pán odplatí, zahrnie Vás svojou priazňou a zošle v hojnosti svoje dary, aby ste mohli ešte dlho úspešne pokračovať vo svojom apoštolskom diele a pre blaho Vašej otcovskej starostlivosti zverených veriacich.

V bratskej láske v Kristu oddaný

Katholikos Vasken I."

DIAKONI PRE ČSR

V sobotu 18.februára 1989 sa konali vysviacky diakonov:

6 pre arcidiecézu pražskú	} vysvätil kard.Tomášek v katedrále sv.Víta v Prahe,
4 pre diecézu královohradeckú	
3 pre diecézu litoměřickú	
1 pre diecézu českobudějovickú	
16 pre arcidiecézu olomouckú	vysvätil biskup Liška u sv.Véclava v Olomouci,
5 pre diecézu brnenskú	vysvätil biskup Lebeda u sv.Petra a Pavla v Brne

POSOLSTVO KARDINÁLA F. TOMÁŠKA ARCIBISKUPOM A BISKUPOM DIECÉZ
SPOJENÝCH ÚCTOU K SV. VOJTECHOVI

Najmilší bratia!

Blíži sa milénium mučeníckej smrti svätého Vojtecha /23. apríla 1997/. Veriaci českých a moravských diecéz sa na toto jubileum pripravujú Desätročím duchovnej obnovy národa.

Význam tohto pražského biskupa však presahuje hranice jeho rodnej krajiny. Jeho osobnosť podstatne súvisí so začiatkami kresťanskej kultúry vo všetkých krajinách strednej Európy.

V Maďarsku sv. Vojtech upevnil vo viere sv. Štefana, vo Východnom Prusku podstúpil mučenícku smrť; jeho hrob v Hnezdne sa stal základným kameňom prvého poľského arcibiskupstva a v istom zmysle aj nezávislosti poľského štátu. Sv. Vojtech bol ovplyvnený gréckym opátom Nilom a žičil aj slovenskej liturgii, preto vo svojej osobe spája kultúru kresťanského Východu s kultúrou západnou, najmä Nemecka, kde sa vzdelával, Talianska, kde pobudol, a Francúzska, kam putoval ku hrobom svätých. Z uhorských kláštorov, budovaných pod patronátom Vojtechovho druha Radlu, smerovali misijné cesty do Ruska. Vládcom svojej doby, najmä cisárovi, vnukal sv. Vojtech myšlienku jednoty Európy na kresťanskom základe. Svoje presvedčenie šíriť kresťanstvo iba pokojnou cestou spečatil vlastnou krvou.

Hnezdno, Ostrihom, Magdeburg, Aachen, Monte Cassino, Praha, Verona, Ravenna, Rím a ďalšie mestá posvätené životom sv. Vojtecha alebo úctou k nemu tvoria akoby piliere mostu spájajúceho celú Európu. Budujme vytrvalo tento most svojimi modlitbami a inými prejavmi našej duchovnej vzájomnosti!

Preto Vás, najmilší bratia, vyzývam, aby sme na cestu k mileniu sv. Vojtecha každoročne na vigíliu sviatku tohto svätca vytvorili most modlitieb. Modlíme sa za duchovnú a mravnú obrodu našich národov, za prehlbovanie duchovnej jednoty Európy, za mier a vzájomné porozumenie a za rešpektovanie všetkých ľudských práv. Nech sv. Vojtech, symbol duchovnej jednoty národov strednej Európy, ktorá spočíva predovšetkým v našom spoločnom kresťanskom dedičstve, sa stane patrónom našich snáh prehlbovať túto jednotu a budovať civilizáciu lásky!

Tiež Vás prosím, najmilší bratia, aby ste biskupov, kňazov a laikov, ktorí zvlášť živo chápu osobu sv. Vojtecha ako výzvu pre našu dobu, povzbudili k myšlienke vytvoriť kruh priateľov sv. Vojtecha. Poslaním kruhu by bolo podporovať službu kresťanom a národom strednej Európy na poli kultúrnom, výchovnom, sociálnom a charitatívnom, navzájom si odovzdávať skúsenosti a prispievať k mieru a porozumeniu medzi národmi v celej Európe. Prosím Vás, najmilší bratia, aby ste s týmito podnetmi zoznámili svojich kňazov a veriacich. Ako nástupca sv. Vojtecha Vám posielam pozdrav lásky a pokoja.

25. 1. 1989

František kardinál Tomášek
arcibiskup pražský a prímas český

Tento list bol odoslaný predstaviteľom všetkých miest spomenutých v texte, a na vedomie Sv. Otcovi, predsedovi Rady európskych biskupských konferencií a predsedovi Pax Christi.

BISKUPOVI KORCOVI K 65. NARODENINÁM

Predseda Spolku slovenských spisovateľov a umelcov /v zahraničí/ poslal otcovi biskupovi J.Ch.Korcovi list tohto znenia:

Osvietený pán biskup,

20. januára 1989.

Vaše 65. narodeniny mi dávajú vzácnu príležitosť pozdraviť Vás menom Spolku slovenských spisovateľov a umelcov v zahraničí a blahoželat Vám k Vaším narodeninám.

Od rokov s obdivom, úctou a hrdosťou sledujeme Vašu prácu a Vašu borbu za pravdu, právo, slobodu a ľudskosť. Patrite medzi tých, ktorým hodno spievať "Kto za pravdu horí..." Vieme o Vašich obetiach, príkrochiach a utrpeniach. Ťažké obdobia, aké prežíva naša vlasť, vyžadujú veľké osobnosti, aby svojou odhodlanosťou žiarili v temnotách a dvíhali silu ducha a viery.

Šťastné Slovensko, že má takýto vzor, ktorý mu ukazuje bezpečnú cestu do budúcnosti. Vo Vás má Slovensko muža, ktorý osobnou statočnosťou a nepoddajnosťou pripomína svojim súčasníkom, že slobodným je len ten, kto sa zbavil strachu.

Váš vznešený životný postoj, ktorým v láske k národu a v láske k všetkým svojim spoluobčanom pripomínate vzor veľkého biskupa Štefana Moyseša, vyzýva Slovákov na celom svete vytrvať vo viere v Boha, v platnosť kresťanských humánnych princípov a vznešených národných a demokratických ideálov, ktoré nás sprevádzali po celé naše dejiny, aj v tých najťažších osudoch.

Toto je zmysel nielen našich národných dejín, lež aj nášho individuálneho života.

Nech Vás, vznešený pán biskup, v tomto Vašom údele opatruje dobrý a veľký Boh. Privolávam Vám z celého srdca AD MULTOS ANNOS...

V hlbokkej úcte a oddanosti a s úprimným pozdravom

Váš Imrich Kružliak

Otec biskup mu odpovedal nasledujúcim listom:

Vážený pán Predseda!

S hlbokou vďačnosťou som prijal Váš pozdravný list, ktorý ste mi poslali 20. januára 1989 v mene Spolku slovenských spisovateľov a umelcov v zahraničí. Je radostou pozorovať, ako Slováci za hranicami prežívajú nepretržite takmer sto rokov od čias M. Kukučina a J. Murgaša živú spolupatričnosť s rodnou zemou pod Tetrami, ako sledujú život a kultúru svojej rodnej domoviny, a ako každý z nich svojím spôsobom i spoločne napomáhajú život slovenského národa.

Dal by dobrotivý Boh, aby sa tvorivé vzťahy medzi Slováckmi v cudzine a Slovenskom nielen udržali pri živote, ale aby sa i čo najpozitívnejšie rozvíjali a prehľbovali pre dobro národa a v ňom pre dobro nás všetkých, ako tomu oddávna bývalo.

Každý, komu leží na srdci dobro slovenského národa, s vďačnosťou si uvedomuje, že hoci ste v cudzine, ste živou vetvou Slovenska. My sme Vám všetkým, ktorí v mnohých krajinách a na mnohých kontinentoch žijete nielen pre seba, ale i pre slovenský národ, vyjadrili svoju úctu a vďaku v Pozdrave k jubileu SÚSCM v Ríme roku 1988. Táto úcta a vďačnosť patrí zvlášť slovenským spisovateľom a umelcom, ktorí obohacujú našu spoločnú kultúru a náš duchovný život svojimi dielami, a šíria slávu slovenského mena i za hranicami. Dúfame, že priebrady, ktoré nás delili, postupne zmiznú. Existujú univerzálne, zvrchované a trvalé hodnoty, ktoré nás všetkých v národe spájajú. A existujú kultúrne diela, ktoré tieto nadosobné a trvalé hodnoty vyjadrujú. Tieto kultúrne diela nás v národe spájajú a budú nás spájať natrvalo aj potom, keď iné prejavy, chvíľkové, jednostranné a malej ceny, upadnú

do zabudnutia.

Denne sa modlím, aby kultúrne diela, či je to už poézia, próza, výskum dejín a iné vedecké bádania, alebo hudba a diela výtvarné, zrodené v láske a pravde zo slovenského umu, duše a srdca doma či v cudzine, boli čo najpočetnejšie, hlboké, pôsobivé a humánne, aby nám pomáhali plnšie žiť a obohacovali tak slovenský národ i svet.

S úctou, vďakou i s úprimnými pozdravmi

V Bratislave 9.2.1989

Váš J.Ch. Korec, Bratislava

ÚSILIE ČESKÝCH MUŽSKÝCH REHÔL O LEGALIZÁCIU

Predstavení českých mužských rehól boli 2.febr.1989 prijatí na audiencii otcom kardinálom Tomáškom. Na začiatku bratského rozhovoru o možnostiach verejného uznania rehól oslovil pražského arcibiskupa menom ostatných opát želivského premonštrátskeho kláštora Vít Tajovský:

"Vaše Eminence, drahý otče kardinále,

ve svátek Uvedení Páně do chrámu si připomínáme v celé římskokatolické církvi obětování prvorozeného Syna Panny Marie Ježíše Krista v Jeruzalémském chrámu. Je to den obnovy řeholního zasvěcení. My, čeští řeholníci, s radostnou vděčností znovu stvrzujeme naše rozhodnutí zasvětit svůj život v duchu evangelijních rad čistoty, chudoby a poslušnosti Bohu a Církvi a ujišťujeme Vás, nástupce apoštolů na stolci sv. Vojtěcha, o naší ochotě "sloužit velkodušně a všestranně všem lidem" /LG 44/ podle svých charismat ve vnitřní jednotě s místní církví, kterou Vaše Eminence reprezentuje.

Po 40 let v duchu Vašeho hesla se za Církev modlíme, pro ni pracujeme i trpíme. Ochota přijmout na sebe řeholní závazky nevyšla u mladé generace ani dnes. Tato skutečnost je nadějí nejen pro řeholní rodiny, ale je také příslibem pro budoucnost Církve, která je otevřena službě celé společnosti.

Dovolte, otče kardinále, abychom Vám poděkovali za Vaši obětavou práci pro dobro Církve a národa, za ochotu a pomoc, kterou nám prokazujete. Děkujeme Vám, že jste tlumočil naši žádost a nabídku na poradě ordinářů správcům diecézí i zástupcům státní správy v duchu našeho prohlášení z minulého roku.

Prosíme Vás, abyste poděkoval Sv. Otcí za vše, co vykonal během desetiletí svého pontifikátu pro Církev a řeholní společnosti v naší vlasti, a ujistil ho o naší oddanosti. Jsme opravdu vděční Bohu a Panně Marii, že můžeme prožívat hlubokou jednotu spolu s papežem a našimi biskupy v jednotě víry ve společném zápase v úsilí o záchranu člověka, pro kterého zemřel náš vzor a Spasitel Ježíš Kristus."

ČESKÝ Vatikánský ROZHLAS začal vysielat sériu prekrásnych katechetických relácií každý štvrtok o 19.30 /stredné vlny 196m, krátke 41, 48, 49m/. Odporúčame rodinám s deťmi počúvať a potom predebatovať!

ZÁKONNOSTĚ A MORÁLKA

Na zasadnutí Federálneho zhromaždenia povedal poslanec Jozef Bartončík: "Nemôžeme vychovávať a viesť, pokiaľ každý z nás nebude dávať svojmu jednaniu pečať poctivosti a pravdivosti. Aký etický príklad dávajú niektorí jednotlivci, ktorí sa síce slovami ohánajú záujmami socializmu, ale svojimi faktickými postojmi sypú prach do citlivého mechanizmu prestavby? Modernú technológiu a dokonca aj vedeckotechnické informácie si môžeme za istých okolností doviezť zo zahraničia. Ale človeka si musíme vychovať tu, doma".

/Rudé právo 12.11.1988/

VÝZVA KŇAZOV KOŠICKEJ DIECÉZY

Sv. Otec Ján Pavol II. v sústrastnom telegrame po smrti nitranskeho biskupa dr. Jána Pásztorá hovorí: "Modlím sa za zosnulého biskupa a zároveň v y p r o s u j e m dar nového biskupa." Podobne sa vyjadril aj Msgr. Francesco Colasuonno: "Keď stojíme nad touto rakvou, citeľne si uvedomujeme potrebu obsadiť túto diecézu a všetky ostatné, ktoré ešte nemajú svojho biskupa... Zaslúžime si tento dar našou v r ú c n o u a v y t r v a l o u m o d l i t b o u ." - Aj náš ordinár na sviatok patróna našej diecézy - sv. Ondreja 30. novembra 1988 - nás v homílii vyzval, aby sme si biskupa vyprosili m o d l i t b o u .

My, kňazi košickej diecézy spolu s našimi veriacimi, to aj tak chceme robiť: konáme IV. turnus modlitieb "za vyvolenie biskupa". V určený deň podľa rozpisu traja-štyria sa zaväzujeme:

1. budem slúžiť sv. omšu na úmysel "za vyvolenie biskupa",
2. pri tejto sv. omši - ešte vhodnejšie v predchádzajúcu alebo nasledujúcu nedeľu - poviem homíliu o poslaní nástupcov apoštolov biskupov v Cirkvi,
3. na tento úmysel budem aspoň hodinu adorovať pred bohostánkom,
4. v ten deň sa budem postiť a robiť kajúce skutky,
5. do modlitby zapojím aj farské spoločenstvo /sv. omša, prijímanie, ruženec, skutky pokánia.../,
6. celý deň seba i všetko obetujem Bohu ako obeť a prosbu za dobrého biskupa a dobro diecézy,
7. v ten deň budem študovať koncilové dokumenty Lumen gentium a Christus Dominus.

Čo nás nabáda, aby sme sa za dar biskupa modlili?

K modlitbe nás nabáda pocit zodpovednosti za našu diecézu, za jej duchovné dobro. K modlitbe nás nabáda naše knazské svedomie, naše knazské "sentire cum Ecclesia"; "sentire cum Ecclesia" nás 98 knazov našej diecézy, ktorí sme v decembri 1987 podpísali list pánu prezidentovi so žiadosťou, aby podporil naše úsilie..., "sentire cum Ecclesia" nás ostatných t e m e r všetkých knazov našej diecézy, ktorí sme tento list chceli podpísať, ale pre krátkosť času sme ho podpísať nemohli.

K modlitbe nás nabáda nenormálna, neprirodzená situácia, v akej sa naša diecéza už skoro tri desaťročia nachádza. Normálne a prirodzené je, aby na jej čele bol diecézny biskup. Napriek úpornému tvrdeniu o náboženskej slobode musíme povedať, že ona existuje len vtedy, keď Cirkev je hierarchicky konštituovaná. Cirkev bez hierarchie nie je slobodnou Cirkvou.

Nedáme sa znechutiť nevhodnými a zľahčujúcimi výrokmi /nášho ordinára - pozn. red./. Škoda, že boli povedané, napísané. My kňazi, začínajúci i zrelí, my, ktorí niekoľko desaťročí, polstoročie, ba celý svoj život sme obetovali službe Cirkvi a diecéze, si také zneváženie od svojho ordinára nezaslúžime len preto, že sa domáhame spravodlivosti, aby konečne po dlhom čase prestala sedes vacantia, aby sme mali biskupa; že sa o biskupa modlíme a na ten úmysel obetujeme sv. omše, že sa postíme, že k modlitbe a pokániam vyzývame svojich veriacich.

Pozrime sa skutočnosti do očí!

Posledný biskup pre našu diecézu bol konsekrovaný pred 63 rok-

mi / v roku 1925/. Zmenilo sa spoločenské zriadenie a štátne formy, vystriedali sa ôsmi prezidenti, vymenili sa generácie.

Poslednú kňazskú vysviacku v košickej katedrále vykonal jej biskup pred 38 rokmi /v roku 1950/. Odvtedy nás ordinovali biskupi z cudzích diecéz. Cítili sme, že nie sme ich synovia, že len z núdze na nás kladú ruky.

Nevieme si predstaviť, aby akákoľvek svetská ustanovizeň - napr. Krajský národný výbor - bol celé desaťročia bez zákonitého predstaviteľa, napr. bez svojho predsedu. Keď ten umrie, ešte nie je ani pochovaný a už je vymenovaný nový.

Nemôžeme sa stotožniť s názorom, že biskupa nahrádza administrátor diecézy. Jednoducho z toho najpádnejšieho dôvodu, že k podstate Cirkvi patrí jej hierarchická štruktúra - biskupi, ktorí sú nástupcami apoštolov. Tak to chce Kristus a my sa s inou možnosťou nemôžeme uspokojiť.

Ak niektorí bratia nedopatrením nedostali predchádzajúce tri výzvy k modlitbe, nech to urobia v ľubovoľnom čase čím skôr. - Nikto nie je povinný zapojiť sa do tejto modlitbovej akcie - je to dobrovoľná iniciatíva. Lenže spoločíme s našou diecézou: aspoň raz za 65 dní obetujeme sa celí i so svojimi veriacimi za ňu, za jej duchovné dobro.

O modlitby proste i veriacich, nenechajte ich bokom, oboznámte ich so stavom našej diecézy. Nezamlčujte pred nimi pravdu. Demokratizácia a prestavba našej spoločnosti sa v plnej miere neuskutoční, ak sa nezohľadnia potreby Cirkvi, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou spoločnosti, v ktorej žijeme.

"Pýtajte si a dostanete!"

Pozn.redakcie: Dozvedáme sa, že aj kňazi ostatných slovenských diecéz sa pripájajú k tejto výzve a každý prvý piatok sa chcú spolu s veriacimi modliť, postiť a obetovať sv.omšu za vymenovanie biskupov.

SVÄTICI ROKU 1989 V ČESKÝCH ZEMIACH

V druhom roku Desiatročia duchovnej obnovy si budú Česi a Moravia pripomínať dvoch svätcov - redemptoristov v súvislosti s výročím ich svätorečenia na miestach, ktoré sú v našej vlasti nerozlučne spojené s ich životom:

sv.Klement Maria Hofbauer /1751-1820/, nar.v Tasoviciach, apoštol Varšavy a Viedne; púte 19.5.večer a 20.5. v Brne, 21.5.dopoludnia kláštor Louka u Znojma, odopoludnia Tasovice /10 km od Znojma/;

sv.Jan Nepomuk Neumann /1811-1860/, nar.v Prachaticiach, biskup a zakladateľ škôl v USA; púte 17.6. v Českých Budějoviciach a 18.6. v Prachaticiach.

KRÁTKY ŽIVOTOPIS SV.KLEMENTA MARIU HOFBAUERA /spomienka 15.marca/

Apoštol Varšavy a Viedne, vlastným menom Jan Dvořák, sa narodil r.1751 v Tasoviciach u Znojma v česko-nemeckej rodine; preto si meno zmenil na Hofbauer. Vyučil sa za pekára, snažil sa študovať a r.1778 odišiel do Viedne a živil sa tam pekárstvom. Po čase našiel dobroditeľky, takže mohol študovať; po filozofických štúdiách putoval do Ríma, vstúpil tam do kongregácie redemptoristov, po štúdiách bosloslovia bol vysvätený na kňaza a poslaný do Pomoranska-Stralsundu. Bol však ponechaný vo Varšave ako misionár. Čoskoro získal so spolu-
bratmi toľko priaznivcov, že mohol obnoviť kostol. Kázal poľsky,

nemecky a francúzsky, spovedal, založil sirotinec a školu pre chudobnú mládež. "a vydržovanie týchto ústavov chodil žobrať. Varšava pripadla po delení Poľska Prusku, ale aj Prusi si Hofbauera ctili. Až napóleonské vojsko redemptoristov r.1808 z Varšavy vyhnalo.

Hofbauer sa opäť uchýlil do Viedne, na predmestie. Náboženský život v "katolíckej" Viedni bol na úpadku, vládla nevera, ľahostajnosť voči viere a rozpustilosť. Klement hlásal neohrozene Božie slovo. Hovoril: "Ak chce Boh potrestať národ, dopustí, aby mal nehodných vodcov." Na Hofbauerove kázne prichádzali ľudia všetkých stavov. Niektorí preto, aby sa mu posmievali, ale odchádzali mlčky, cítili, že má pravdu. Poslucháči prichádzali do spovednice, Hofbauer bol často volaný k chorým, obracali sa aj zatvrdilí hriešnici. Pomýšľal založiť výchovný katolícky ústav, ale až r.1818 dostal cisárske povolenie založiť ústav pre mladíkov všetkých stavov. Klement sa neúnavne staral aj o stravu chudobných študentov, darované peniaze a šaty nosil chudobným ľuďom a chorým do bytov. Za priaznivého počasia chodil so zverenými mladíkmi po viedenských uliciach, zastavoval sa a rozprával zaujímavé príbehy. Pri zvuku zvonov sa všetci na ulici pomodlili. Svätec sám žil chudobne, spával málo, do 66.roku života nepil víno, potom večer sklenku na posilnenie.

Vládne úrady klementa stále sledovali, chceli ho prinútiť, aby sa alebo vzdal svojej rehole alebo opustil hákusko. Nakoniec cisár zmenil svoje zmýšľanie o tomto "najlepšom knazovi" a redemptoristi boli schválení. Hofbauerovi dali k dispozícii kostol "Na nábreží", aby sa staral o duchovné potreby Čechov. Svätec však ochorel a 15. marca 1820 zomrel.

Sv.Klement Mariu Hofbauer hovorieval: "Dajte a bude vám dané sú dve rodné sestry. Knaz, ktorý žije verne podľa svojho povolania, nezomrie hladom. Keby na svete bol iba jediný chlieb, ten knaz by z neho dostal polovicu, aby ho dal chudobnému."

Sv.Klement M.Hofbauer bol ctiteľ sv.Jozefa.Vo Varšave založil sirotinec. Roku 1806 nastala taká drahota, že hocikto sa musel silne obmedziť pokiaľ ide o živobytie. Almužny doteraz poskytované tomuto ústavu boli tak skromné, že nakoniec sa vyčerpali všetky zásoby. V tejto veľkej biede sa sv.Klement hodil v kostole pred oltár sv. Jozefa a úpenlivo prosil o pomoc. Zatiaľ čo sa modlil, objavili sa pred bránou sirotinca neznámi ľudia, zložili tam zásoby potravín a ihneď odišli. Zásoba potom vystačila tak dlho, pokiaľ neprestala všeobecná bieda.

SVÄTÝ OTEC UŽ PODPÍŠAL DEKRÉT O SVÄTOREČENÍ ANEŽKY ČESKEJ, oznámilo české vysielanie Vatikánskeho rozhlasu.

Jej svätorečenie bude novou veľkou výzvou najmä osobám Bohu zasväteným zvláštnymi sľubmi, aby ešte s väčšou vernosťou a radosťou pokračovali vo svojom zasvätení. Zároveň to bude výzva ku všetkým kresťanom, aby svojou vernosťou Kristovi a jeho Cirkvi vydávali svedectvo o Božom kráľovstve. Je to kráľovstvo pravdy a života, svätosti a milosti, spravodlivosti, lásky a pokoja.

Ďalšou veľkou radosťou nás naplňuje už prebiehajúce jednanie o svätorečenie manželky a matky blahoslavenej Zdislavy z Lemberku, jej vyhlásením za svätú zažiarí ako veľký vzor a výzva pre dievčatá a ženy žijúce v civilnom povolaní, aby tam naplnili veľkú výzvu Kristovu: "Vy ste svetlo sveta, vy ste soľ zeme!"

V tom je veľké poslanie tých, ktorí svojím životným povolaním ostávajú vo svete, aby všetkým ostatným v mene Kristovej pravdy, spravodlivosti a lásky ukazovali jedine správne naplňovanie života a jeho zameranie do najväčšej plnosti v Bohu v živote večnom.

/z Obežníka pražského arcibiskupstva/

THDR.J.ZVĚŘINA ŽIADA ZRUŠIT ROZSUDKY NAD HAVLOM A SPOL.

Dr.G.Husákovi,
prezidentovi ČSSR
P r a h a

V Praze 22.febr.1989

Pán prezident, pražské rozsudky z 21.februára t.r. vstúpia do dejín tejto krajiny ako jedna z najsmutnejších strán. Ozvalo sa svedomie celého sveta, ale boli prepočuté hlasy volajúce po spravodlivosti. Márme - ako vždy za tejto vlády. Je to mravná prehra. Nejde o výšku trestu. Praha videla popravy pánov r.1621 na Staromestskom námestí; videla popravy a vysoké tresty v rokoch päťdesiatych. Ale to je už neblahá minulosť. Odsúdení sa nedopustili povstania, protištátnych činov, viac alebo menej údajných. Ich previnenie spočíva v tom, že ich pietny akt bol hrubými policajnými zásahmi premenený v inkriminované obvinenia. Bojíte sa moci bezmocných - a to je dôkazom vašej slabosti. To, čo podľa vás previedla hrstka ľudí, nestálo naozaj za povšimnutie a zásah polície, tým menej tak brutálny, a ešte menej za súdne obvinenie. Každý deň trestu odňatia slobody týchto odsúdených je obvinením, že v tomto štáte neplatia dohovory, dohody, právo. Akú úctu môže mať vláda, ktorá takto jedná?

Pán prezident, nie som politik ani právnik. Ale ľudská česť a môj kresťanský cit pre spravodlivosť ma nútia k protestu. Užívam dobrodenia právnych aktov, ku ktorým sa táto vláda zaviazala v Helsinkách, vo Viedni a Medzinárodným paktom r.1976 a žiadam Vás, aby ste ako hlava štátu zariadil zrušenie rozsudku týchto súdov.

Josef Zvěřina

STANOVISKO THDR.J.ZVĚŘINU K ROZLIČNÝM AKTUÁLNÝM OTÁZKAM

V Praze 22.února 1989

Otče kardinále,

považuji za nutné informovat Vás o těchto záležitostech:

1. Poslal jsem Sv.Otci své stanovisko jako hlas do "offene Katholizität" Kolínské deklarace. Předně proto, že v ní byl napadán /a sám nevím, kam bych své vyjádření měl poslat/, dále kvůli nebezpečí "vyprodaného křesťanství", potom kvůli kard.Meisnerovi a konečně, aby si pp.profesori v Tübingen nemysleli, že když mi dali doktorát, že budu ve všem s nimi souhlasit. Kdybyste si text přečl, mohu jej dát opsat - je psán česky. Soukromě jsem ještě napsal děkanu prof.R.Granacherovi.

2. V přiloženém dopise /pozn.red.: viď Príloha 1/ síce hájím právo Rádia Vatikán, ale to neznamená, že jsem s jeho vysíláním spokojen. Předně - ve srovnání např. s Monte Carlo německy - je duchovně daleko chudší. Dále se dopustil velké chyby vysíláním laudes in honorem M.Felicis /pozn.red.: Davídka/. Už zvedli hlavu, že mají z Říma "potvrzení"! Podobně už zase "světí" Fridolín Zahradník. Opravdu nejde z Říma dostat řádné informace o platnosti jejich konsekrace a jasný zákaz činnosti? Není u nás těch zmatků dost? Teď máme zase o jednu sektu víc - "Apoštolskou církev" - k slávě a chvále KSČ a vlády.

3. Předložil jsem protest proti zavádění filmů o sexuální výchově na školy. Consortium fratrum to zamítlo. Ale přišli laici s úplně stejným návrhem i textem. Svůj návrh jsem poslal Vám i biskupu Liškovi. Nebylo by vhodné tuto otázku promyslet a domyslet? V Rakousku už jeden biskup jasne prohlásil: ve škole jen to nejnutejnější k biologickým znalostem, ale výchova patří rodičům. Podle křesťanské morálky i podle Paktu o občanských právech /120/1976 Sb., čl.18, § 4/.

In caritate Christi

Josef Zvěřina

PRÍLOHA 1

Otče kardinále,

musím Vás informovat, jakým způsobem účinkovala zpráva o zásahu p. ing. Janků proti vysílání Vatikánského rozhlasu. Všichni verící - až na výnimky, které jsou obětí dezinformace nebo strachu - považují tento akt za vydírání. Je jim jasno, že to je cena, abychom nedostali biskupy podle vkusu státních orgánů a proti představě věřících o pravém katolickém biskupovi. Toto přesvědčení není dílem "štvavých vysílaček ze zahraničí, zasahováním imperialistických centrál do vnitřních záležitostí státu - je to tentokrát vlastní hlas našeho lidu, který má právo být informován ze zdroje a pramene, který nemá válečný potenciál, ani okupační choutky. Každému normálnímu občanovi je známo, pokud RV poslouchal, že jeho vysílání "nemařilo dozor státu nad církvemi" /§ 178 tr.z./, ani nemařil jednání mezi katolickou církví a tímto státem, vždyť ani nebylo co mařit, když výsledky dosavadních jednání jsou tak sporé a sporné.

Píši to Vám, Otče kardinále, abych nebyl zase obviněn jako ilegální struktura, která nemá zájem na dobrých vztazích mezi církví a státem. Nevím sice, jak a k čemu byly, jsou a v dohledné době dále budou, ale nechci zasahovat do této podivné hry, ani dělat vlídnou tvář. Zasílám Vám tento dopis, naložte s ním podle svého uvážení. Ovšem odpovědnost za to, co tu píši, беру na sebe, a to v duchu velkých dohod a aktů, které naše vláda podepsala.

Podle Všeobecné deklarace lidských práv z 10.XII.1948, čl. 19 má každý právo "vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmikoli prostředky a bez ohledu na hranice". Tentýž článek zaručuje právo na svobodu přesvědčení a projevu. Totéž zaručuje Závěrečný akt Helsinské konference v čl. VII, který ukládá zúčastněným státům podporovat a rozvíjet uplatňování práv a svobod všeho druhu a respektovat tato práva a svobody ve vzájemných vztazích.

K tomu dodává Mezinárodní pakt o občanských a politických právech: "a/ ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmikoli jinými prostředky podle vlastní volby" /Č. 120/1976 Sb., čl. 19/. Dovolená omezení výslovně jmenuje též článek: "a/ k respektování práv a pověstí jiných; b/ k ochraně bezpečnosti nebo veřejného pořádku nebo veřejného zdraví nebo morálky". Důvod k takovým omezením RV určitě nedal, naopak, jeho zprávy byly většinou opožděné a tónem mimorádne mírné!

Ironií a paradoxem u nás častým je, že omezení informací RV bylo vynuceno právě v době vídeňské konference, která znovu potvrzuje v článku o náboženských svobodách tato ustanovení, ba je ještě rozšiřuje o některé detaily.

To Vám, Otče kardinále, píši z popudu svého kněžského svědomí a odpovědnosti, z lásky ke spravedlnosti a z věrnosti své církvi. Píši to také jako občan tohoto státu, který se slavnostně zavázal respektovat lidskou a občanskou povinnost: "...jednotlivec, mající povinnosti k jiným a ke společenství, ke kterému přísluší, je povinen usilovat o rozvíjení a dodržování práv uznaných v tomto Paktu" /úvod/. K této povinnosti a odpovědnosti se hlásím se stejnou vážností v záležitosti nespravedlivě týraných, pronásledovaných, vězněných a souzených.

In caritate Christi

Josef Zvěřina

P.S. Užijete-li, Otče kardinále, toto dopisu, učíňte to tak, aby nebyl podvodně pokládán za dopis Váš, jak se to stalo před několika lety s mým dopisem právě ing. Janků.

DOPIS M. JAKEŠOVI O "NELEGÁLNÍCH CÍRKEVNÍCH STRUKTURÁCH"

Pane generální tajemníku,

V Praze 12. února 1989

s úžasem a trpkostí jsem četl ve Vašem obsáhlém projevu nyní už archeologický stereotyp o nelegálních církevních strukturách, o některých církevních představitelích, kteří zneužívají náboženského citění části věřících občanů proti socialismu.

Přesně v tom duchu jsem byl i já osobně označen na jednom celozávodním shromáždění jakýmsi referentem za ilegální strukturu! Dovolte, abych takové prohlášení prohlásil za urážku!

Uvažuji o tom, jakým právem a podle jakého myšlení se mně a některým církevním představeným a věřícím, kteří podle Vás nepatří k "naprosté většině věřících, kteří v naprosté většině poctivě přispívají k rozvoji naší společnosti", dostává přídomek a pohanu "nelegální".

Nejsem politik, pro Vás mohu být občan této země. Jako takový cítím podle jazykového užívání a i podle Slovníku spisovné češtiny, že "ilegální" znamená "protizákonný, nezákonný". Ptám se tedy, který zákon jsme porušili? Jsem "legální" jen tehdy, kdy mlčím ke všemu? Vlni prohlásil předseda vlády L.Adamec, že strana a vláda nemají monopol na neomylnost. Když to říkám já, je to ilegality? Podle Všeobecné deklarace lidských práv /OSN 10.XII.1948 č. 217/III A/ má každý právo na svobodu náboženského, politického a jiného smýšlení /čl.2/; nikdo nesmí být vystaven útokům na svou čest a pověst /čl.12/. To naše vláda podepsala, to dotvrdila v Závěrečném aktu konference v Helsinkách /čl.VII/, v Mezinárodních paktech o lidských právech /č.120 Sb 1976, čl.17-19/ a naposledy na konferenci ve Vídni. Své mínění také vyjádřili věřící občané 600 000 podpisy a manifestacemi, které byly brutálně potlačeny.

Domnívám se, že i já jsem nadán rozumem a svědomím, jak vyhlašuje Všeobecná deklarace lidských práv /čl.1/ - a proto usuzuji, že inkriminace, diskriminace a urážky jsou protizákonné, tím spíše, že je penalizuje i náš trestní zákon /§ 193/.

Vyhlašujete, pane generální tajemníku, že proti zneužívání náboženského citění části věřících občanů budete čelit "důsledným uskutečňováním naší politiky vůči církvím a věřícím". Toto důsledné uskutečňování politiky vůči církvím a věřícím známe velmi dobře z období stalinismu. Jak se dnes můžete nadále hlásit k té kruté, nelítostné a nesmyslné politice? Není už dost této nelegálnosti, svévole a bezohlednosti?

Nedávno jsem viděl zde v Praze dva mladé lidi ze Sovětského svazu. Ukazovali mi fotografii kostela, který si mladí během dvou let postavili - a to s pomocí mladých komunistů! To je ovšem jen jeden z mnoha kostelů obnovených či dokonce znovu postavených - je jich už asi tisíc. Je tam náboženské hnutí mládeže, které nikdo nepronásleduje, nezakazuje, neodsuzuje do nelegálních struktur. Jak byli ti dva krásní! Takovou legální politiku uznáváme. Ta, kterou soustavně proti církvím provádíte, jsme nuceni pokládat za nelegální.

Žádám Vás, pane generální tajemníku, abyste i Vy i státní orgány přestali s náboženskou nesnášenlivostí, diskriminací a urážkami a tak nám usnadnili poctivou práci pro naši společnost.

Josef Zvěřina

VATIKÁN

- 6. januára ohlásil Sv. Otec, že sa bude konať zvláštne zasadanie synody afrických biskupov s témou: Cirkev v Afrike na prahu 3. tisícročia. Tým vyhovel opakovaným žiadostiam afrických biskupov, kňazov i laikov, ktorí túžia, aby sa vytvorila organická pastoračná jednota na celom africkom kontinente, kde je 75 miliónov katolíkov z celkového počtu 572 miliónov obyvateľov, t. j. 13,1%. Afrika má 481 biskupov a 19 tisíc kňazov. Sv. Otec venuje cirkvi v Afrike mimoriadnu pozornosť; v apríli 1988 ju navštívil štvrtý raz.

- Apoštolská exhortácia Jána Pavla II. "Christifideles laici", ktorej témou sú závery poslednej biskupskej synody o povolani a poslaní laikov v Cirkvi a vo svete, bola zverejnená 30. jan. 1989. Dokument je rozdelený do 5 kapitol: Prvá pojednáva o dôstojnosti laických veriacich v Cirkvi a o ich povolani ku svätosti, druhá o ich účasti na živote Cirkvi ako spoločenstve, o ich službách, úlohách a zodpovednosti. Obsahom tretej kapitoly je spoluzodpovednosť laikov za misijné poslanie Cirkvi vo svete a nové evanjelizačné metódy. Štvrtá kapitola sa zaoberá rozličnosťou ich prínosov, ktorými môžu prispievať univerzálnej Cirkvi, piata je venovaná výchove a formácii laikov. Dokument končí misijnou výzvou všetkým členom Cirkvi a modlitbou k Panne Márii.

- Zástupci katolíckej cirkvi v USA varovali pred používaním embryí získaných pri potratoch k bádaniu alebo lekárskeým účelom. Komisia odborníkov americkej vlády totiž radila k odovzdávaniu takých embryí na účely ďalšieho výskumu.

- Za "krajne závažnú rebéliu" proti učiteľskému úradu nazval Vatikán počínanie katolíckych univerzít, ktoré manželským dvojiciam odporúčajú umelé oplodnenie. Rozhodnutie kliník niektorých katolíckych univerzít prevádzkať za určitých predpokladov oplodnenie in vitro, hoci bolo výslovne zakázané inštrukciou Kongregácie pre náuku viery vo februári 1987 "O rešpektovaní ľudského života a dôstojnosti plodenia", je "krajne závažné", hovorí sa vo vatikánskom denníku *Osservatore Romano* z 23.12.1988. Článok spomína katolícke univerzity v Lille, Lovani a Nijmegen, ktoré hneď po uverejnení článku vyhlásili, že aj naďalej chcú prevádzkať umelé oplodňovanie u manželských dvojíc. V príspevku sa hovorí, že ako ochrana pred počatím podnecovala prerušenie tarchavosti, tak vedie umelé oplodňovanie k tomu, že sa budú vytvárať predpoklady k diskriminačnému výberu plodených detí.

- Akademik Andrej Sacharov vyhlásil po audiencii u Sv. Otca dňa 6.2., že pápež je obdivuhodnou osobnosťou, z ktorej vyžaruje svetlo. Po audiencii navštívil stredisko *Russia oecumenica*, kde sa stretol s kard. Mir. Lubačivským, duchovnou hlavou ukrajinských katolíkov, ktorí sú najväčšou náboženskou skupinou v ZSSR stojacou mimo zákon. Kardinál vyjadril svoje presvedčenie, že ukrajinský a ruský národ môžu žiť v mieri a navzájom sa rešpektovať a že je možné v ZSSR zachovávať ľudské práva. 7. februára prijal akademik Sacharov na univerzite v Bologni čestný doktorát. Pri stretnutí s novinármi okrem iného odsúdil zneužívanie psychiatrie v ZSSR. So študentmi hovoril o slobode, ktorá jediná podľa jeho slov môže dať človeku ozajstné šťastie.

- Pri sv. omši slúženej v deň 29. výročia smrti chorvátskeho kardinála Stepinca vyhlásil kard. Etchegaray: "Cirkev, ktorá by si nepripomínala svojich mučeníkov z minulosti a nehlásila by sa k súčasným mučeníkom, nemohla by si robiť nárok byť Kristovou cirkvou. Univerzálna cirkev pozerá s obdivom na kard. Stepinca, ktorý kedysi vyhlásil: "Aby som mal sto životov, všetky by som ich obetoval, len aby žila Božia Cirkev.""

BISKUP JAROSLAV ŠKARVADA O TZV. KOLÍNSKEJ DEKLARÁCII

163 teológov a teoložiek zo Západného Nemecka, Švajčiarska, Rakúska a Holandska vydalo tzv. Kolínske vyhlásenie "Proti poručníkovaniu - za otvorenú katolicitu"/Wider die Entmündigung - für eine offene Katholizität/. Jeho text zostavili 14 teológov, ktorých zvolal do kaviarne Obchodnej komory v Kolíne n.R. prof. Hans Küng. Ostatní teológovia a teoložky to potom podpísali. Ide o ostrú kritiku Sv. Otca, ktorému vyčítajú tri veci: že pri menovaní biskupov presadzuje svoju vôľu proti prianiu miestnej cirkvi, že svojvoľným výberom profesorov obmedzuje teologický výskum a tým znižuje jeho úroveň a že v oblasti regulácie pôrodnosti znásilňuje svedomie veriacich normami, ktoré nie sú zakotvené v Božom zjavení. Inými slovami: pápež zneužíva svoju moc a preto je povinnosťou teológov povstať na obranu Božieho ľudu.

Keď čítate tieto správy v novinách, iste urobia na vás dojem. Ale o čo vlastne ide? Dovoľte mi krátky komentár, ktorý sa opiera o moje osobné skúsenosti. Kraje, kde sa táto kritika šíri, som prešiel krížom krážom a mnohých z tých, o ktorých je reč, vrátane prof. Künga osobne poznám. Začnem príhodou, ktorá sa mi stala koncom minulého roka počas exercícií pre našich mladých krajanov. Jeden z nich sa rozhodol stať sa knazom v nemeckej diecéze, kde sa jeho rodina usídlila, a preto minulú jeseň vstúpil do tamajšieho seminára. Raz po večeri za mnou prišiel s problémom, ktorý ho zrejme ťažil. Pri exegéze Nového Zákona im vraj ich profesor dokázal, že prísľub pri mátu sv. Petrovi - známe slová "Ty si Peter - skala, a na tejto skale postavím svoju cirkev" - nie sú autentické. Takto formulovaná je tá veta zrejším nezmyslom a ani jeho profesor ju nemohol tak vysloviť, ale ten chlapec to tak pochopil. Vysvetlil som mu teda, že jeho profesor mohol nanajvýš hovoriť o redakcii textu, ale že ide celkom iste o slová Pána Ježiša. Ako ináč by predsa Šimon prišiel k menu Peter, ktoré sa stalo všeobecne bežným. Ako to, že ho tak nazýval aj sv. Ján a že sv. Pavol to isté meno užíva v aramejskom originále Petrus. Nakoniec som sa však milého bohoslovca tiež spýtal, kto vlastne je ten ich pán profesor. Dozvedel som sa, že je to pán nadmieru učený, ktorý však vraj normálne - toho si tí bohoslovci všimli - neslúžieva sv. omšu. Ten večer som zaspával trochu smutný, pretože mi začínalo byť jasné, ako sa šíri protirímsky afekt, o ktorom hovoril nedávno zomrelý teológ Hans Urs von Balthasar. Áno, medzi katolíkmi nemeckého jazyka je dnes silne vyvinutá antipatia voči Rímu. Začala asi reakciou na skostnatelý postoj niektorých rímskych teológov, rozšírila sa hysterickou kampanou protiencyklike Humanae vitae a teraz využíva demagogicky poľský pôvod nášho Sv. Otca. Čo môže taký Poliak - počujete občas - povedať národu Luthera, Kanta a Hegela, národu veľkých teológov a filozofov? U členov menších národov tejto zemepisnej oblasti je tento komplex ešte výraznejší než u Nemcov samotných. Nie je náhoda, že Küng a Haag sú Švajčiari a Schillebeeckx je Holanďan. Ako keby mali strach, aby neostali pozadu za Nemcami.

Vráťme sa však k spomenutému protestnému vyhláseniu. Ján Pavol II. vraj nerešpektuje vedeckú kvalifikáciu profesorov. Je to pravda? Odpoviem otázkou: Ak príde do Ríma žiadosť o schválenie nejakého univerzitného profesora, môže ju príslušný úrad Sv. Stolice len tak bez všetkého opečiatkovať a vrátiť, bez toho aby sa presvedčil, akú má ten kandidát nielen vedeckú prípravu, ale aj hĺbku a ducha viery? Predmetom teológie totiž nie sú nejaké spisy alebo objavy o Bohu, ale Boh sám. Teda nie niečo, ale Niekto. Boha si nemôžem dať pod mikroskop a dívať sa na neho takpovediac zhora. Ak ho chcem naozaj objaviť, musím si klaknúť, modliť sa a prosieť, aby sa mi On sám dal poznať. V tom je špecifikum teológie, ktorá je výkladom viery, a preto s vierou stojí a padá.

Snáď to objasní toto prirovnanie: Predstavme si, že dám skúmať list, ktorý mi napísala moja mamička, nejakému filológovi. On bude iste rozumieť každému slovíčku. Možno aj určí, aké krajové zvláštnosti tén text vykazuje a odkiaľ moja mamička pochádzala. Lenže v tom liste je niečo viac. V ňom hovorí srdce matky k synovi, ktorého miluje, a to už ten filológ vystihnúť nemôže. K tomu by potreboval žiť s nami, mať ducha našej rodiny. Pre mňa každé slovo vonia osobnými zážitkami, pripomína situáciu, v ktorej bolo vyslovené, okolnosti, v ktorých som pochopil jeho význam. Preto tomu listu dokonale rozumiem, viem v ňom čítať aj medzi riadkami. Niečo podobného platí aj o Písme sv. a vôbec o celej teológii. Je to predsa zjavenie živého milujúceho Boha. Aby som ho mohol vyložiť, musím samozrejme preštudovať okolnosti, za ktorých bolo vyslovené, jazyk, v ktorom bolo zaznamenané. To všetko je potrebné, ale to ešte nestačí. K plnému pochopeniu Božieho zjavenia je treba svetla Ducha Svätého, ktorý sa dáva v modlitbe tým, ktorí sú čistí a pokorní. Pamätám sa, ako som raz stál tu v Ríme s Otcom kardinálom Trochtom pred výkladnou skriňou jedného veľkého teologického kníhkupectva. Otec kardinál nadšene prezeral tituly, ktoré každého teologicky zainteresovaného kňaza museli lákať. A potom smutne poznamenal: Tí tu majú toľko kníh! My zas máme kríž!" A po chvíli dodal: "Ale aj z Kristovho kríža sa dá mnoho naučiť." "Veru, otec kardinál, z Kristovho kríža sa dá naučiť oveľa viac než z potlačeného papiera, pretože v ňom hovorí samo Božie Slovo, ktoré si ten kríž vyvolilo."

Toto hlbšie videnie iste nechýba Svätému Otcovi. Ale nezdá sa, že by inšpirovalo to protestné vyhlásenie nemecky hovoriacich teológov a teoložiek. Asi im nechýbali technické vedomosti, obsažené v teologických slovníkoch. Ale tie samé nestačia, najmä keď ide o výchovu budúcich kňazov, ktorí majú byť svedkami ukrižovaného Krista. Medivme sa teda Svätému Otcovi, že ako pre teologické katedry, tak pre biskupské stolce hľadá mužov nielen učných, ale aj plných ducha viery, ducha Božieho, že neprijíma slepo kandidátov, navrhnutých niekedy pod vplyvom propagandy, organizovanej práve takýmito protestujúcimi teológmi, ale že sa chce riadiť svojím vlastným svedomím. Ak tí protestujúci teológovia obhajujú s takým zápalom slobodu svedomia, prečo ju nechcú rešpektovať u Sv. Otca? My sa budeme modliť za vychovávateľov kňazov a za pastierov podľa Srdca Kristovho a budeme volať: "Pápeža Jána Pavla nám, Bože, chráň a zachovaj!"

/z českého vatikánskeho vysielania/

STANOVISKO NEMECKEJ BISKUPSKEJ KONFERENCIE KU KOLÍNSKEMU VYHLÁSENIU

Menom Nemeckej biskupskej konferencie vyhlásil jej predseda biskup Karl Lehmann o.i.: "Kritika Cirkvi a jej prejavov existovala vo všetkých časoch a tak tomu bude aj v budúcnosti. Záleží na tom, v akom duchu a akými prostriedkami sa rozpory hlásajú. "Vyhlásenie" sa zaoberá mnohými ťažkým témami, ale paušálnym vyličením neodpovedá povahe vecí. Je vždy problematické, keď sa vychádza z jednotlivých prípadov a púšťa sa do zovšeobecňujúcich popisov situácie. Ešte pochybnéjšie je, ak sa používa neurčitých výrokov, jazykových prostriedkov, hesiel a ukvapených hodnotení. Teológovia, ktorí sa vo "Vyhlásení" tak často dovolávajú vedeckých kritérií a noriem, by mali starostlivo vysvetľovať obťažný stav udalostí. Nemeckí biskupi rozhodne odmietajú početné nesprávne obviňovania Jána Pavla II."

LITOVSKÁ SSR

Apošt. administrátor arcidiecézy Vilnius biskup Julijonas Steponavičius 2.2.1989 novo posvätil vilenskú katedrálu sv. Stanislava, ktorá roky slúžila za obrazáreň a teraz na žiadosť veriacich bola vrátená pre bohoslužby. 4.3. na sviatok sv. Kazimíra bude novo posvätený aj kostol sv. Kazimíra, ktorý bol roky múzeom ateizmu. Okrem toho

je povolená stavba dvoch kostolov v nových sídliskách Vilna a Kau-
nasu. 5.febr.vyšlo nové vydanie časopisu "Kataliku Pasaulis"/Svet
katolicizmu/; bude vychádzať 2-týždne v náklade 100.000 výtlačkov.

MAĎARSKO

Pod titulom "Nové možnosti pôsobenia cirkvi v Maďarsku" pri-
nieslo Osservatore Romano z 2. 9. 1988 článok o liste maďarského
predsedu vlády Károla Grosza prímasovi katolíckej cirkvi v kraji-
ne, kard. László Páskaimu.

Podľa Groszových slov vychádza maďarská vláda z toho, že "pri
uskutočňovaní spoločenských cieľov môže účinne pomáhať iba cirkev
schopná a fungujúca". List predsedu je odpoveďou na zoznam cirkev-
ných prianí, ktorý v posledných mesiacoch poslali vláde pri mno-
hých príležitostiach prímas Páskai, biskup Endre Gyulay zo Szeged-
Csandu a biskup József Szendi z Veszpremu.

Podľa vývodov ministerského predsedu budú existovať značné u-
ľahčenia pri vyučovaní náboženstva. Modifikácia ustanovení pre
školské vyučovanie náboženstva sa už uskutočňuje "s ohľadom na cir-
kevné želania", konštatuje Grosz. Pri náboženskom vyučovaní detí
a mladistvých na farách sa odstraňuje reštriktívne opatrenie. V bu-
dúcnosti už úrady nestanovia počet vekových skupín, náboženské vyu-
čovanie detí a mladistvých nepotrebuje úradné schvaľovanie a nevy-
žaduje sa ani oznámenie o účastníkoch. Ustanovenie, podľa ktorého
sa vyučovanie vo viere môže konať výlučne v nedeľu, je zrušené.
Pokiaľ ide o exercície mládeže, vyprosujú si úrady "na budúce iba
pre informáciu ročný program exercícií". Rozšírenie cirkevnej prác-
e s mládežou samo nech "sa uskutočňuje cestou vyjednávania a vy-
chádza z konkrétnych a reálnych prianí", zdôrazňuje predseda vlády.

Podstatne uvoľnené majú byť tiež ustanovenia o rádochých spo-
ločenstvách a o gymnáziách, ktoré vedú. V budúcnosti majú mať rá-
dy prijímať i osoby, ktorých činnosť nesúvisí s vyučovaním. Úrad-
né povolenie pre činnosť učiteľov na cirkevných školách sa nebude
musieť obnovovať každoročne, ale bude platné do odvolania. Povole-
nie ďalších paraleliiek na rádochých gymnáziách je povolené, "nume-
rus clausus" pre žiakov zrušený. Okrem toho chce vláda dovoliť
zriadiť učilište, kde členovia bývalého /tzn. rozpusteného/ rádu
cisterciátov môžu pomáhať pri formácii knazov. Konečne úrady chcú
povoliť i presťahovanie Vysokej školy teologickej piaristov v Bu-
dapešti do novej budovy /stará už nevyhovuje požiadavkám/.

Plánujú sa tiež uľahčenia pre cirkevnú stavebnú činnosť pri
"dovoze zahraničných darov" a pri nutnom štátnom súhlase pre za-
požičanie miest. "Podľa našich predstáv bude nový náboženský zákon
obmedzovať okruh tých cirkevných miest, ktoré potrebujú predbežný
štátny súhlas," píše ministerský predseda. Zabezpečuje tiež v bu-
dúcnosti možnosť konania procesií Božieho Tela a veľkonočných o-
sláv mimo bohoslužobných priestorov "podľa cirkevných daností a
dopravnej bezpečnosti". Štát nabudúce už nebude povoľovať termíny
cirkevných slávností, "pričom naďalej trvá povinnosť ich hlásiť".
"K rozmnožovaniu obežníkov, príp. oficiálnych oznámení biskupov
už nie je potrebný štátny súhlas. To bude v budúcnosti jak práv-
vom, tak zodpovednosťou príslušného cirkevného vedúceho," hovorí
sa ďalej v liste predsedu vlády. V najbližšej dobe "nie je na pro-
grame dna" opätovné povolenie tých rádoch, ktoré boli r. 1950 roz-
pustené. Nemôže ísť o obnovenie situácie existujúcej pred 40 rok-
mi, ale len o úpravy na báze dnešných spoločenských a cirkevných
predpokladov. Nech sa to berie do úvahy pri doteraz uskutočnenom
povolení nového ženského rádu. Za zabezpečenú označuje Grosz du-
chovenskú činnosť a udeľovanie sviatostí v nemocniciach a sociál-
nych ústavoch. Prístup duchovných správcov do ústavov pre výchovu

mládeže a do väzníc nie je v súčasnosti možný, ale hľadá sa riešenie so zapojením príslušných orgánov. Skúma sa tiež rozšírenie možností cirkvi v oblasti publicistiky. Daňové úľavy požadované cirkvou nie sú možné, ale bude zvýšená štátna podpora cirkevnej publicistiky. Pokiaľ ide o zavedenie alternatívnej služby pre tých, ktorí odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia, ako si to želá cirkevná strana, podáva ministerský predseda uspokojujúce riešenie s vyhlídkou na rok 1989. Vojaci sami "sa môžu v zmysle nového služobného nariadenia Maďarskej ľudovej armády zúčastniť počas vychádzky náboženských úkonov v civilnom odevu".

List ministerského predsedu nakoniec obsahuje tiež priznanie k ochrane rodiny "ako základnej jednotky spoločnosti" ako i výslovné odmietnutie akejkoľvek diskriminácie pre príslušnosť k náboženstvu. "To platí i pre pedagógov", dodal ministerský predseda výslovné. Eventuálne sa vyskytujúce porušenia práva budú ako vždy dôsledne vyšetrené a budú prijaté potrebné opatrenia.

x x x /podľa H B 39/88/

Maďarský benediktínsky opát z Panonhalmy zaujal v názore na postavenie katolíckej cirkvi v Maďarsku stanovisko úplne odlišné od optimistických oficiálnych názorov. V článku, ktorý uverejnil časopis Reunion actualita, sa dotýka dvoch základných skutočností:

1. Maďarská cirkev sa previnila nedbalosťou, neuskutočnila vnútornú cirkevnú obnovu, vytýčenú II. vatikánskym koncilom. Vonkajší nátlak by to podľa mienky opáta nebol mohol prekaziť.
2. Druhé kritické zistenie úzko súvisí s prvým. Maďarská cirkev nemala celkový rozhodný pastoračný program, ktorý by bol dal vnútornému cirkevnému životu cieľ a smer. Chválospevy a optimizmus tlače nemožno brať na ľahkú váhu. Opát hovorí: "Nie vždy sme žili v rámci svojich možností. V minulých desaťročiach maďarská cirkev začala kvitnúť, ale nevenovala veci dostatočnú pozornosť, nevidela svoju silu, svoju podstatu, svoje možnosti. Príslovie hovorí: "Pod nátlakom rastie palma." Mne sa zdá, že to u nás neplatí." O politike tzv. "malých krokov" opát hovorí, že vnútorná obnova maďarskej cirkvi vyžadovala, aby sa rozhodnejšie a väčšími krokmi sama obnovila.

RUMUNSKO

1.12.1948 bola rumunská katolícka cirkev byzantského obradu postavená vládny dekrétom mimo zákon. Prestala existovať Cirkev, ktorá 250 rokov stála v službách rumunského národa a kultúrne výchovnou činnosťou podstatne prispela k jeho obrozeniu. Politickou príčinou zákazu bol marxisticko-ateistický režim, ktorý považoval cirkev pre jej spojenie s Rímom za nebezpečnú a nepriateľskú. Druhou príčinou bola rumunská pravoslávna cirkev; chcela pod svojím patriarchom zjednotiť všetkých Rumunov a vláda ju podporovala. Začalo to opatreniami, ktoré katolícku cirkev zbavili majetku, škôl, seminárov a charitatívnych ústavov. Potom sa prešlo k násilnostiam proti kňazom a veriacim a k masovému zatýkaniu a väzneniu. Bola zakázaná všetka katolícka tlač. Uniatskí biskupi odmietli splynutie s pravoslávnu cirkvou. Tejto sa podarilo získať iba 36 kňazov, ktorí podpísali tzv. zjednotenie. Biskupi zomreli všetci vo väzení okrem budúceho kardinála in pectore Julia /zomrel 1970 v kláštornej internácii/. Rímskokatolícka cirkev však existuje aj dnes, tajne. Má 3 biskupov a väčší počet kňazov, ktorí slúžia liturgiu a udeľujú sviatosti len v súkromných bytoch, za čo im stále hrozí väzenie. Sú aj mnohí rehoľníci a rehoľnice, rastú kňazské povolania. Cirkev silnie a kvitne vďaka krvi mučeníkov.

VATIKÁN

Ján Pavol II. rozhodol, že budúce zasadnutie celosvetovej biskupskej synody sa bude konať vo Vatikáne v dňoch 30.sept.-28.okt.1990 na tému "Výchova knazov v súčasnej situácii".

- V dňoch 14.-18.sept.1990 sa uskutočnia vo Vatikáne rekolekcie pre knazov z celého sveta. Predpokladá sa 7000 účastníkov. Rekolekcie chystá organizácia "Evanjelizácia roku 2000", vedená redemptoristom a vedúcim charizmatického hnutia v USA o.Tomášom Forrestom. Témou rekolekcií bude "Vyzvaní evanjelizovať". Je to jedna z iniciatív "Evanjelizácie roku 2000" v rámci 10-ročného programu intenzívnej katolíckej evanjelizácie k roku 2000". Výlohy cesty aj pobytu pre asi 2000 knazov z tretieho sveta pokryje holandská fundácia "Svedectvo lásky Božej", založená r.1982 holandským podnikateľom Pietom Derksenom. Prvé svetové rekolekcie pre knazov boli r.1984. Zúčastnilo sa ich vyše 5000 knazov, členov alebo sympatizantov hnutia charizmatickej obnovy. Ich témou bolo "Povolanie ku svätosti".

EGYPT

V Káhire boli publikované niektoré fakty o rukopise Dávidových žalmov, preložených do koptického jazyka, zo 4.storočia pr.Kr. Žalmy našla skupina egyptských archeológov r.1984 v Ehnasia-el-Medina 160 km od Káhiry. Boli nájdené v hrobe pod hlavou dieťaťa, viazané do kože a drevených dosičiek. Je to najstaršia známa kniha sveta.

ZSSR

- Katolícka cirkev v Lotyšsku dostala úradný súhlas obnoviť časopis "Katolu Dzeive" /Katolícky život/, ktorý bol zakázaný r.1940. Časopis bude vychádzať v náklade 30.000 exemplárov. Šéfredaktorom je Wilhelm Nukss, pomocný biskup Rigy.

- Ako informovala "Sovietskaja Rossija", pošta v ZSSR vydala poštovú známku s portrétom Matky Božej s Dieťaťom. Príjem z predaja známky je určený pre obeť zemetrasenia v Arménsku.

- "Sovietskaja kultura" uverejnila dlhý list redakcii od moskovského obyvateľa Kobrina, označujúceho sa za "materialistu z presvedčenia". Kobrin vo svojom liste smúti nad faktom, že náboženstvo v ZSSR už nie je ópium ľudu, ale sa stalo ópium pre intelektuálov. Tvrdí, že "isté percento sovietskej inteligencie sa stalo obeťou náboženských ilúzií."

- Štúdium Písma sv.bolo zaradené na stredných školách v Rige do učebných osnov ako nepovinný predmet. Riaditeľ je ateista.

VÝŇATKY ZO ZÁVEREČNÉHO DOKUMENTU

viedenskej následnej schôdzky Helsinskej konferencie /19.jan.1989/

Zásady:

11. Zúčastnené štáty potvrdzujú, že budú rešpektovať ľudské práva a základné slobody, vrátane slobody myslenia, presvedčenia, náboženstva alebo viery pre všetkých bez rozdielu rasy, pohlavia, reči alebo náboženstva. Potvrdzujú tiež všeobecný význam ľudských práv a základných slobôd; ich rešpektovanie je základným predpokladom pre mier, spravodlivosť a bezpečnosť, ktoré sú nevyhnutné na rozvoj priateľských vzťahov a spolupráce medzi nimi ako aj všetkými štátmi.
12. Vyjadrujú svoje odhodlanie zabezpečiť účinný výkon ľudských práv a základných slobôd, ktoré všetky vyplývajú z vrodenej hodnoty ľudskej osoby a sú nevyhnutné pre jej slobodný a plný rozvoj. Uznávajú, že občianske, politické, ekonomické, sociálne, kultúrne a iné práva a slobody majú zvrchovaný význam a musia sa plne zabezpečiť všetkými vhodnými prostriedkami.
13. V tejto súvislosti sa zaväzujú:
 - c/ uverejniť a rozšíriť text Záverečného aktu, Záverečného dokumentu z Madridu a tohto Záverečného dokumentu...;
 - e/ rešpektovať právo svojich občanov aktívne prispievať, samostatne alebo v spojení s inými, na podporu a ochranu ľudských práv a základných slobôd;
 - g/ zabezpečiť ľudské práva a základné slobody každému na svojom území a podriadenému ich právomoci bez rozdielu rasy, farby pleti, pohlavia, reči, náboženstva, politických alebo iných názorov, národnosti, sociálneho pôvodu, majetku, rodiska alebo iného postavenia;
 - h/ zabezpečiť, aby nebol diskriminovaný za využívanie svojich práv, vyjadrenie zámeru ich využívať alebo pokus o ich využívanie žiadny jednotlivec ani člen jeho rodiny;
 - i/ zabezpečiť, aby každý, kto tvrdí, že jeho ľudské práva a základné slobody boli porušené, mal účinnú ochranu aj dostupné informácie o takej ochrane;
zabezpečia najmä nasledovné možnosti:
 - právo jednotlivca obracať sa k výkonným, zákonodarným, súdnym alebo správnym orgánom,
 - právo na objektívne a verejné vypočutie v primeranej lehote pred nezávislým a nestranným zborom, vrátane práva na prednesenie právnych argumentov a práva na zastúpenie právnym zástupcom podľa vlastnej voľby,
 - právo na skoré a úradné oznámenie rozhodnutia o odvolaní, obsahujúce dôvody, o ktoré sa rozhodnutie opiera. Oznámenie bude písomné a tak vypracované, aby dotknutá osoba mohla účinne použiť ďalšie prípadné opravné prostriedky.
16. V záujme zabezpečenia slobody jednotlivcov vyznávať a praktizovať náboženstvo alebo vieru, zúčastnené štáty najmä:
 - a/ prijmú účinné opatrenia na predchádzanie a vylúčenie diskriminácie proti jednotlivcom alebo spoločnostiam pre náboženstvo alebo vieru v súlade s uznaním, výkonom a využívaním ľudských práv a základných slobôd vo všetkých oblastiach občianskeho, politického, hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho života a zabezpečia skutočnú rovnosť medzi veriacimi a neveriacimi;

- b/ nastolia atmosféru vzájomnej tolerancie a rešpektu medzi veriacimi rôznych spoločností ako aj medzi veriacimi a neveriacimi;
 - c/ na základe žiadosti spoločností veriacich, ktorí praktizujú alebo chcú praktizovať svoju vieru v rámci ústavnej štruktúry svojho štátu, uznajú ich postavenie, vymedzené pre nich v ich krajine;
 - d/ uznajú právo náboženských spoločností
 - založiť a udržiavať na voľne prístupnom mieste modlitebne a zhromaždišťa,
 - organizovať sa podľa ich vlastného hierarchického a inštitucionálneho poriadku,
 - vyberať, určovať a meniť svoje osobné obsadenie v súlade s ich požiadavkami a kritériami ako aj so slobodne schválenými dohodami medzi nimi a štátom,
 - vyberať a prijímať dobrovoľné finančné a iné príspevky;
 - e/ budú konzultovať s náboženstvami, ich inštitúciami a organizáciami v záujme lepšieho chápania požiadaviek náboženskej slobody;
 - f/ budú rešpektovať právo každého dávať a prijímať náboženskú výchovu v jazyku podľa vlastnej voľby, individuálne alebo v spojení s inými;
 - g/ nadväzne budú rešpektovať právo rodičov zabezpečiť náboženskú a mravnú výchovu svojich detí v súlade s ich vlastným presvedčením;
 - h/ dovoľia výchovu náboženského personálu vo vhodných zariadeniach;
 - i/ budú rešpektovať právo jednotlivých veriacich a spoločností požadovať, vlastniť a používať posvätné knihy, náboženské publikácie v jazyku podľa vlastnej voľby a iné články a materiály vzťahujúce sa k výkonu náboženstva alebo viery;
 - j/ dovoľia náboženstvám, inštitúciam a organizáciám vydávať, dovážať a rozširovať náboženské publikácie a materiály;
 - k/ priaznivo posudzovať záujem náboženských spoločností o účasť na verejnom dialógu napr. cez oznamovacie prostriedky.
17. Zúčastnené štáty uznávajú, že výkon uvedených práv, súvisiacich so slobodou náboženstva alebo viery možno podrobiť len takým obmedzeniam, ktoré obsahuje zákon a ktoré sú v súlade s medzinárodným právom a ich medzinárodnými záväzkami. Zabezpečia vo svojich právnych poriadkoch plné a účinné zabezpečenie slobody viery, svedomia, náboženstva a presvedčenia.
18. Zúčastnené štáty podniknú sústavné kroky na splnenie ustanovení Záverečného aktu a Záverečného dokumentu z Madridu, vzťahujúcich sa na národnostné menšiny. Prijmú všetky potrebné zákonodarné, správne, súdne a iné opatrenia a uplatnia príslušné medzinárodné nástroje, ktorými sú viazané, na zabezpečenie ochrany ľudských práv a základných slobôd osôb, patriacich k národnostným menšinám na ich území. Zdržia sa akejkoľvek diskriminácie takých osôb a prispievajú k splneniu ich zákonných záujmov a túžob v oblasti ľudských práv a základných slobôd.
19. Budú chrániť a vytvárať podmienky pre rozvoj etnickej, kultúrnej, rečovej a náboženskej identity národnostných menšín na svojom území. Budú rešpektovať slobodný výkon práv osôb, ktoré patria k takým menšinám, a zabezpečia ich úplnú rovnosť s inými.
20. Zúčastnené štáty budú plne rešpektovať právo každého
 - na slobodný pohyb a pobyt vo vnútri hraníc každého štátu a
 - opustiť každý štát, vrátane svojho vlastného a vrátiť sa do vlastnej krajiny.

21. Zúčastnené štáty zabezpečia, aby výkon uvedených práv nebol obmedzený s výnimkou takých obmedzení, ktoré predpisuje zákon o ktoré sú v súlade s ich povinnosťami podľa medzinárodného práva, osobitne podľa Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a s ich medzinárodnými záväzkami, osobitne so Všeobecnou deklaráciou ľudských práv. Také obmedzenia musia mať povahu výnimky. Zúčastnené štáty zabezpečia, že obmedzenia sa nebudú zneužívať a uplatňovať svojvoľne, ale len takým spôsobom, že účinné uplatnenie práv bude zaručené.
26. Potvrdzujú, že vlády, inštitúcie, organizácie a osoby zohrávajú dôležitú a priaznivú úlohu a prispievajú na dosiahnutie cieľov a ku spolupráci na plnom uskutočnení Záverečného aktu. Za tým účelom budú rešpektovať právo osôb pozorovať a podporovať uskutočnenie záverov Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe /KBSE/ a ich právo spájať sa s inými za týmto cieľom. Uľahčia priame kontakty a spojenie medzi týmito ľuďmi, organizáciami a inštitúciami v rámci štátov aj cez ich hranice a odstránia právne a administratívne prekážky, ak také existujú, ktoré sú v rozpore s uzávierkami KBSE. Prijmú tiež účinné opatrenia na uľahčenie prístupu k informáciám o plnení uzáverov KBSE a na slobodné vyjadrenie názorov na tieto otázky.

Kontakty medzi ľuďmi

1. V záujme uskutočnenia ustanovení o kontaktoch medzi ľuďmi zo Záverečného aktu, Záverečného dokumentu z Madridu a tohoto dokumentu, zúčastnené štáty budú plniť svoje povinnosti podľa medzinárodného práva ako sa uvádza v časti o zásadách v tomto dokumente, najmä v tom, že každý môže opustiť ktorúkoľvek krajinu, vrátane svojej vlastnej a vrátiť sa do svojej krajiny; štáty budú plniť svoje medzinárodné záväzky na tomto poli.
16. Zabezpečia, že ak žiadosť, opretá o ustanovenia Záverečného aktu a ďalších dokumentov KBSE o kontaktoch medzi ľuďmi, bude zamietnutá z dôvodov, uvedených v príslušných medzinárodných zmluvách, žiadateľ urýchlene obdrží písomné oznámenie dôvodov, o ktoré sa rozhodnutie opiera. Spravidla, ale vždy, keď žiadateľ o to požiada, obdrží potrebné informácie o možnosti účinných administratívnych alebo súdnych opravných prostriedkov proti rozhodnutiu, ktoré budú pre neho prístupné, ako je obsiahnuté v uvedených medzinárodných zmluvách. V prípadoch žiadosti o trvalé vystahovanie do zahraničia taká informácia bude súčasťou rozhodnutia o nej.
20. Budú priaznivo posudzovať žiadosti o cestovanie do zahraničia bez rozdielu rasy, farby pleti, pohlavia, reči, náboženstva, politických alebo iných názorov, národného a sociálneho pôvodu, majetku, rodiska, veku a iného stavu. Zabezpečia, aby žiadne zamietnutie negatívne neovplyvnilo žiadosti iných osôb.
29. V súlade so Všeobecnou poštovou úniou a Medzinárodnou telekomunikačnou úniou
 - zaručia slobodný prechod poštových správ a zásielok,
 - zabezpečia rýchle a nerušené doručenie korešpondencie, vrátane osobnej pošty a balíčkov,
 - budú rešpektovať poštové a telefónne tajomstvo,
 - zabezpečia nevyhnutné podmienky pre rýchle a nerušené telefónne spojenie, vrátane použitia automatického medzinárodného telefónneho spojenia, kde také existuje a budú ho rozvíjať.
31. Zabezpečia, aby postavenie osôb, patriacich k národnostným menšinám alebo regionálnym kultúram na ich území, bolo rovné iným občanom v oblasti stykov medzi ľuďmi podľa Záverečného aktu a

ďalších dokumentov KBSE a aby tieto osoby mohli nadviazať a udržiavať také styky prostredníctvom cestovania a iných prostriedkov spojenia, vrátane stykov s občanmi iných štátov, s ktorými zdieľajú spoločný národný pôvod alebo kultúrne dedičstvo.

32. Dovolia veriacim, náboženstvám a ich predstaviteľom v skupinách alebo jednotlivo nadviazať a udržiavať priame osobné styky a spojenie navzájom v ich vlastnej krajine a v cudzine, najmä prostredníctvom cestovania, účasťou na pútiach, zhromaždeniach a iných náboženských udalostiach. V takej súvislosti a úmerne uvedeným kontaktom a udalostiam, účastníkom sa povolí vyžadovať, prijímať a nosiť so sebou náboženské publikácie a predmety súvisiace s praktizovaním ich viery a náboženstva.
34. ...zabezpečia, aby si jednotlivci mohli slobodne zvoliť zdroj informácií každého druhu. Za tým účelom
 - zabezpečia, že rozhlasové vysielacie, vysielajúce v súlade s medzinárodným rádiovým poriadkom ITU, bude možné priamo a nerušene počúvať v ich štátoch a
 - dovoľia jednotlivcom, inštitúciám a organizáciám, pri dodržiavaní autorských práv, získavať, mať v držbe, rozmnožovať a rozširovať informačný materiál každého druhu.V záujme toho odstránia všetky obmedzenia, ktoré sú v rozpore s týmito záväzkami.
48. Podporia nevládne organizácie, pôsobiace na poli kultúry, aby sa mohli zúčastniť, spolu so štátnymi inštitúciami, na rozpracovaní a vykonaní medzištátnych kultúrnych dohôd a jednotlivých projektov ako aj na rozpracovaní praktických opatrení, týkajúcich sa kultúrnej výmeny a spolupráce.
50. Zaručia nehatený prístup verejnosti na kultúrne podujatia, organizované na ich území osobami alebo inštitúciami z iných zúčastnených štátov a zaručia, aby organizátori mohli použiť všetky prostriedky, používané v hostiteľskej krajine na publikovanie takej udalosti.

Ľudský rozmer KBSE /kontrolný mechanizmus - pozn.red./

Zúčastnené štáty sa rozhodli:

1. vymieňať si informácie a odpovedať na žiadosti o informácie a zásahy, vznesené inými zúčastnenými štátmi, týkajúce sa otázok, súvisiacich s ľudským rozmerom KBSE /-týkajúce sa ľudských práv, pozn./
2. usporiadať dvojstranné stretnutia s iným zúčastneným štátom, ktorý o to požiada, na preskúmanie otázok, súvisiacich s ľudským rozmerom KBSE, vrátane situácií a osobitných prípadov a pokúsiť sa vyriešiť vzniknuté problémy;
3. každý zúčastnený štát, ktorý to považuje za potrebné, môže upozorniť ostatné zúčastnené štáty na sporné situácie a prípady, súvisiace s ľudským rozmerom KBSE, vrátane tých, o ktorých sa rokovalo na bilaterálnych stretnutiach podľa bodu 2/;
4. každý zúčastnený štát, ktorý to považuje za potrebné, môže poskytnúť informáciu o výmene informácií a odpovediach na jeho žiadosti o informácie a zásahy /bod 1/ a o výsledkoch dvojstranných stretnutí /bod 2/, vrátane informácie o sporných situáciách a prípadoch na konferencii o humanitárnych záležitostiach ako aj na hlavnej následnej schôdzke.